Maa- ja metsätalousministeriö
Jord- och skogsbruksministeriet

Muistio

16.2.2026

VN/97/2026
VN/97/2026-MMM-12

MMM:n kirjallinen asiantuntijalausunto tulevaisuusvaliokunnalle asiasta VNS 7/2025 vp Valtioneuvoston tulevaisuusselonteon ensimmäinen osa Strateginen toimintaympäristöanalyysi sekä skenaarioita vuoteen 2045

Tulevaisuusvaliokunta on pyytänyt maa- ja metsätalousministeriötä kuvaamaan, miten kansallisissa ilmastonmuutoksen hillintä- ja sopeutumissuunnitelmissa tai niiden toimeenpanossa huomioidaan mahdolliset vaihtoehtoiset kehityskulut (joita esimerkiksi tulevaisuusselonteon skenaariot edustavat), joissa suunnitelmien toteutumisen edellytykset käytännössä poikkeavat toisistaan.

Maa- ja metsätalousministeriö esittää lausuntonaan seuraavan:

Maa- ja metsätalousministeriö on aktiivisesti osallistunut VNK:n johdolla tehtyyn valtioneuvoston tulevaisuusselontekotyöhön ja useat sen pohjana olevat muutostekijät vaikuttavat suoraan tai välillisesti ministeriön ydintehtäviin. MMM:n tehtävänä on varmistaa kotimaisen ruoan, veden ja uusiutuvien luonnonvarojen saatavuus sekä varautua toimitusketjujen häiriöihin. Kestävän biotalouden edistäminen edellyttää aktiivista otetta ilmastonmuutoksen hillinnässä ja siihen sopeutumisessa sekä luonnon monimuotoisuuden turvaamisessa.

Maa- ja metsätalousministeriön omaan ennakointiverkostoon kuuluvat kaikki sen toimialan virastot ja tutkimuslaitokset. Ministeriön ennakointiverkosto laatii vuosittain maa- ja metsätalousministeriön toimintaympäristönanalyysin, joka toimii tulosohjauksen ja strategisen suunnittelun pohjana ja on samalla syöte valtioneuvoston yhteiseen ennakointityöhön.

MMM pitää tärkeänä, että ennakointiresurssiin kiinnitetään huomioita ja sen strateginen tulevaisuustyö turvataan sekä valtioneuvostotasolla, että ministeriöissä ja niiden toimialoilla.

Ennakointi osana ilmastopolitiikkaa

Maa- ja metsätalousministeriö vastaa valtioneuvostossa maankäyttösektorin ja maatalouden ilmastopolitiikasta sekä koordinoi kansallisella tasolla ilmastonmuutokseen sopeutumispolitiikkaa.

Ilmastotavoitteiden saavuttaminen edellyttää aktiivisia päästövähennystoimia kaikilla sektoreilla sekä hiilinielujen vahvistamista. Voimassa olevaan maankäyttösektorin ilmastosuunnitelmaan (MISU)

Postiosoite	Käyntiosoite	Puhelin	Faksi	s-posti, internet
Postadress	Besöksadress	Telefon	Fax	e-post, internet
Postal Address	Office	Telephone	Fax	e-mail, internet
Maa- ja metsätalousministeriö				
PL 30 00023 Valtioneuvosto	Hallituskatu 3 A Helsinki	0295 16001 +358 295 16001		kirjaamo.mmm@gov.fi

koottujen toimien päämääränä on edistää maankäytön, metsätalouden ja maatalousmaan päästöjen vähentämistä, hiilinielujen vahvistamista sekä sopeutumista ilmastonmuutokseen. Suunnitelmaa toimeenpannaan pitkälti kansallisen maatalous- ja metsäpolitiikan tukijärjestelmien kautta. Toimeenpanoa tehostaa kuluvalla hallituskaudella käynnistetty metsien kasvun ja hiilinielujen vahvistamisen toimenpidepaketti.

Kansallisen ilmastonmuutokseen sopeutumissuunnitelman (KISS2030) päämääränä on, että yhteiskunnan toimijoilla on vahva tahto sopeutua ilmastonmuutokseen sekä käytössään tehokkaat keinot ja kyky arvioida, ennaltaehkäistä ja hallita ilmastonmuutoksesta luontoon ja yhteiskuntaan kohdistuvia riskejä. Sopeutuminen ja ilmastoriskien hallinta koskettaa kaikkia ministeriöitä ja hallinnonaloja ilmastonmuutoksen moninaisten ja laaja-alaisten seurausten vuoksi. Suomen sopeutumispolitiikan toimeenpanon lähtökohta on jo pitkään ollut, että sopeutuminen sisällytetään hallinnon- ja toimialojen normaaliin suunnitteluun ja toimintaan.

Tulevaisuusselontekoprosessin tapaan kansallisen ilmastopolitiikan valmistelu pohjaa skenaariotyöhön, ja laajaan sidosryhmien osallistamiseen. Tulevaisuusselonteon aikajänteeseen nähden maankäyttösektorin ilmastosuunnitelman (MISU) ja maatalouden taakanjakosektorin päästöt kattavan keskipitkän aikavälin ilmastopolitiikan suunnitelman (KAISU) aikajänne on lyhyt, ilmastolain mukaan MISU laaditaan vähintään joka toinen vaalikausi ja KAISU kerran vaalikaudessa. Kuluvalla vaalikaudella päivitetty KAISU ja maankäyttösektorin toimenpiteet kattava energia- ja ilmastostrategia ovat parhaillaan eduskunnan käsittelyssä.

Kansallinen ilmastonmuutokseen sopeutumissuunnitelma (KISS2030) perustuu Ilmatieteen laitoksen ja Syken tuottamiin ilmasto- ja sosioekonomisiin skenaarioihin, joita on hyödynnetty suunnitelman riski- ja haavoittuvuustarkastelun rinnalla. Skenaarioiden avulla arvioidaan ilmastonmuutoksen todennäköiset kehityskulut sekä niihin liittyvät epävarmuudet, ja niiden avulla on tunnistettu keskeiset riskit luonnolle, yhteiskunnalle ja taloudelle. Skenaarioihin perustuva tarkastelu mahdollistaa ennakoivan ja joustavan sopeutumissuunnittelun kaikilla aloilla. Sopeutumistoimien tulee perustua jatkuvaan riskien arviointiin, ajantasaiseen tutkimustietoon ja valmiuteen muuttaa toimia uusien havaintojen myötä. Globaalin hillintäpolitiikan onnistuminen on edelleen ratkaisevin tekijä näiden riskien suuruudelle ja todennäköisyydelle.

Ilmastolakiin ja sen mukaiseen suunnittelujärjestelmään on sisäänrakennettu jatkuvan tarkastelun ja kehittämisen käytäntöjä. Kuluvalla vaalikaudella vuonna 2022 valtioneuvoston selontekona annetusta MISU:sta laaditaan väliarvio, joka osaltaan tukee tulevia päätöksiä ilmastotoimista ja niiden ohjauskeinoista. Arvio julkaistaan helmi-maaliskuussa 2026.

Ilmastolain mukaisesti myös KISS2030:n ajantasaisuus ja mahdollinen lisätoimien tarve arvioidaan tällä vaalikaudella. Vuoden 2025 lopulla käynnistyneen väliarvioinnin odotetaan valmistuvan vuoden 2026 loppuun mennessä. Väliarvioinnissa tarkastellaan sekä toimeenpanon edistymistä että ilmastoriskien ja toimintaympäristön muutoksia, jotta suunnitelmaa voidaan päivittää vastaamaan muuttuvia olosuhteita. Toimeenpanon seuranta ja arviointi ovat keskeinen osa sopeutumispolitiikan kokonaisuutta, ja niiden pohjalta määritellään tarvittavat tarkennukset sekä suunnitellaan seuraavan kauden toimenpiteet.

Pitkällä aikavälillä ilmastonmuutoksen hillinnän onnistuminen riippuu myös siitä, että sopeutumistoimet onnistuvat. Ilmastosuunnitelmien kehittämiskohteeksi on tunnistettu tarve kyetä vastaamaan paremmin oikeudenmukaisuuskysymyksiin sekä odottamattomiin häiriöihin ympäristössä tai kansainvälisessä ja kotimaisessa toimintaympäristössä. Valtioneuvoston ennakointiprosessin oppien ja ministeriön ennakointiverkoston hyödyntäminen voisi soveltua esimerkiksi hallinnonalan sopeutumisen toimenpideohjelman valmisteluun.

Hillintä- ja sopeutumispolitiikan onnistumiseen vaikuttaa olennaisesti puun kysyntä, johon vaikutetaan biotalous- ja metsästrategioiden kautta sekä laajemmin teollisuus- ja energiapolitiikalla. Ilmasto- ja luontopaneelin ohella myös metsäbiotalouden tiedepaneeli tuottaa arvokkaita selvityksiä ja kannanottoja metsäbiotalouden ympärillä käytävään keskusteluun ja alan tulevaisuuden näkymiin politiikkavalmistelun tueksi.

Näkökulmia ilmastopolitiikan skenaarioiden kehittämiseen

Valtioneuvosto on 18.12.2025 pidetyssä yleisistunnossa hyväksynyt ja antanut eduskunnalle ilmastolain (423/2022) mukaisen selonteon pitkän aikavälin ilmastosuunnitelmasta, jossa on kartoitettu

kasvihuonekaasupäästöihin ja nielujen aikaansaamiin poistumiin vaikuttavien mahdollisten yhteiskunnan kehityksen ja teknologioiden kehityskulkujen vaikutusta tulevan ilmasto- ja energiapolitiikan valmistelun ja valintojen taustaksi. Pitkän aikavälin ilmastosuunnitelman taustaskenaarioissa ilmastonmuutoksen vaikutukset on voitu huomioida vain osittain. Tämä johtuu muun muassa epävarmuuksista siinä, miten ilmasto ja yhteiskunnalliset tekijät kehittyvät tulevaisuudessa. Erityisesti ilmastonmuutokseen sopeutumistoimien laajuus, ajoitus ja paikallinen toteutus ovat vaikeasti ennakoitavissa, eikä niitä ole voitu sisällyttää skenaarioihin kattavasti mallinnuksen keinoin. Mallinnusmenetelmiä ja skenaariotyön metodologiaa tulisi kehittää, jotta ne tukisivat paremmin päätöksentekoa ja varautumista ilmastonmuutoksen moninaisiin vaikutuksiin.

Muihin sektoreihin verrattuna maankäyttösektorin kasvihuonekaasuinventaarioon liittyy erittäin suuria epävarmuuksia niin laskentaan kuin luonnonolosuhteisiin liittyen. Hiilitaseen vuotuiset muutokset ovat olleet suuria ja skenaarioita päivitetäänkin aina tiedon tarkentuessa. Kasvihuonekaasuinventaarion ja mallinnuksen kehittämistyö sekä ylipäätään tutkimustiedon tarkentuminen ovat avainasemassa maankäyttösektorin ilmastopolitiikan valmistelussa.

Maatalous- ja maankäyttösektorien osalta skenaariomallinnus on resursoitu pysyvästi siten, että Luonnonvarakeskus kehittää ja laatii näitä koskevat skenaariotarkastelut maa- ja metsätalousministeriön tulosohjauksen mukaisesti. Näin maa- ja metsätaloutta sekä maankäyttösektoria koskeva seurantatieto (eli kasvihuonekaasujen inventaariotieto) sekä tulevaisuusteen suuntautuneet skenaariot ja projektiot saadaan integroitua toimialojen suunnitteluun saumattomasti.

Luonnonvarakeskuksen tekemät maatalous- ja maankäyttösektoreiden skenaariomallinnukset toimivat hyvin sektorin tarpeita varten, mutta ne ovat alisteisia laajassa energia- ja teollisuuspoliittisessa viitekehyksessä toteutettavalle skenaariomallinnukselle.

Skenaarioita tarvitaan kansallisen ilmastopolitiikan ja -lainsäädännön valmistelun lisäksi myös esimerkiksi EU:n lainsäädännön ja-velvoitteiden sekä YK:lle tehtävien raportointien vuoksi. MMM on esittänyt ja pannut merkille, että työ- ja elinkeinoministeriön johdolla on käynnistetty selvitys- ja valmistelutyö kansallisen tason ilmastopolitiikan skenaariotyön kehittämiseksi.

Jakelu Eduskunnan tulevaisuusvaliokunta

Tiedoksi